

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: P. G.

Cím: Fodor Józsefet ... születésének centenáriuma bronzplakettel ünneplik.

Forrás: Pest

Bp.
(Hely)

1943. X. 18.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Fodor József

Idő

"1943"

Személy

F

FODOR JÓZSEFET, a magyar egészségügy megalapítóját születése centenáriuma bronzplakettel ünneplik

Kerek száz esztendővel ezelőtt, 1843 július 16-án született Fodor József, a magyar egészségügy megalapítója. S amikor a neve mellé ezt a sokatmondó három szónyi jelzőt fűzzük, sokan talán egyszerűen elsiklanak fölötte, de mi ezt épp azért tesszük, mert szeretnénk érzékelteni, hogy milyen mérhetetlenül sokat köszönhet neki a magyar egészségügy! Mi

FODOR JÓZSEF PLAKETTJE

(Mintázta: Rafael Viktor)

mindnyájan, e sorok olvasói is mind, mert a gyarló ember, akinek a legnagyobb földi kincse: az egészsége, csak akkor becsüli azt a legtöbbre, amikor — elvesztette...

Pedig ezért harcolt már emberöltők előtt a most száz éve született Fodor József, akinek a Sándor-téren fölállított szobrán túl, a születése centenáriuma alkalmából, a halás utókor emléklakettjét is elkészítette, amelynek

ünnepélyes fölállítása és leleplezése

a közeli napokban lesz a Tudományegyetem Esterházy-utcai Egészségügyi Intézetének halljában.

Nemcsak érdekes, de páratlanul gazdag és sokrétű a mindössze ötvennyolc évet élt kiváló tudós pályafutása, akinek akaraterejét, szívósságát és előrelátását jellemzi,

hogy a somogy megyei Lakócsán született, Pécsen, Budapesten és Bécsben tanult és végzett fiatal orvost szinte kezdettől fogva a népesség, szorosán véve a magyar népesség egészségügye érdekelte. S ha közben boncoló orvosa volt is a Rókus-kórháznak, még 1870-ben külföldi tanulmányútra indult.

Két évig Münchenben Pettenkofernál, majd Liebignél Giessenben tanult, de bejárta Ausztriát, Németországot, Hollandiát, Belgiumot, Franciaországot és Angliát is és hazaérvén, tapasztalatait 1873-ban a közegészségügy Angolországban, különös tekintettel a hazai viszonyokra, éimen közreadta és óriási hatást ért el vele. Ez a nagyszabású műve teremtette meg az egészségügyi közszellemet Magyarországon, aminek eladdig híre sem volt. Ennek hatása alatt Trefort Agoston akkori kultuszminiszter 1874-ben a pesti egyetemen közegészségtani tanszéket állított fel és annak első professzorául Fodor Józsefet nevezte ki. Büszkék lehetünk rá, hogy a híres müncheni Pettenkofer-é után ez a magyar tanszék a második volt az egész világon. De ezenkívül külön, rendkívüli érdeme Fodor Józsefnek, hogy külön orvosi szakmává emelte

a tanulók egészségügyi gondozását

azzal, hogy 1885-ben fölállította az iskolorvos és egészségügyi tanárképző tanfolyamot és ugyancsak ő írta meg 1886-ban a

legelső középiskolai egészségügyi tankönyvet is.

Ő teremtette meg a magyar orvosok szellemi színvonalának állandó emelését célzó szemináriumi orvosi kurzusokat. Azután beható kutatásokat folytatott, Pasteur és Koch eredményeit magáévá téve, a járványok

leküzdése terén. Könyvei, idegen nyelven megjelent munkái révén a belga, spanyol, finn, orosz és angol akadémiák tagjukká, a cambridgei egyetem díszdoktorává avatta. 1875-ben a Magyar Tud. Akadémia rendes tagjává választotta. Szinte drámaian tragikus, hogy az ember egészségéért egész életén át szívósan harcoló tudós 1901-ben, mindössze 58 éves korában súlyos, kínos betegségben halt meg.

*

A centenárium alkalmából Fodor József tanszékének kései, illetve jelenlegi betöltője: Darányi József egyetemi tanár kérte fel Rafael Viktort, a világlátott kitűnő festő- és szobrászművészt, hogy készítse el az Egészségügyi Intézet számára Fodor József plakettjét. Az egyméteres márványtáblára kerülő és ötven centiméter átmérőjű bronzplakettet mestere tökéletes művészettel elkészítette; itt adjuk a képmását. Valószínű, hogy a sikerül alkotásból a hazai és külföldi egyetemek részére kisebb érmék is készülnek.

*

Angyalian édes esetet mesélt el ez alkalomból a sorok frójának a *nyolcvanhároméves*, töretlenül friss szellemi erőben levő *Vikár Béla*, aki ezidőszerint a Hárshegyi Szanatóriumban üdül és aki a *80-as években*, az akkortájt hozzánk betört *kolerajárvány elleni* harcban *tovékény munkatársa volt Fodor Józsefnek*.

— *Fodor József* nagyon drága, jó ember volt, készséges és finom, — mondotta *Vikár* — akinek minden gondolata, szívügye az volt, *hogyan kell és lehet a népet kioktatni a kolerajárvány veszedelmes voltáról és hogyan kell ellene védekezni*. Így esett meg, hogy az akkori belügyminiszter fölkerésére elmentem *Fodor Józsefhez*, aki előadást tartott nekem a védekezésről, szavait legyorsírtam és költöttem hozzájuk egy népmesét. Ez a hasznos »ponyvacska« államköltségen jelent meg a híres *Rózsa Kálmán* könyvnyomdájában. A címe ez volt:

Kolerás világ,

avagy *Bacillus Koma* szomorú és igaz története.

Legifjabb *Tatár Pétertől*.

(Ez volt *Vikár Béla* álneve.)

Ára 5 krajcár.

— Ez a »ponyvacska« olyan példányszámban jelent meg és terjedt el, — folytatja *Vikár* — hogy még nótát is faragtak róla, ami csak páratlan népszerűségét igazolja. A nóta így szólt:

*Falu végén a vasvella,
Mégis bejött a kolera.
Sem urakra, sem papokra,
Csak a szegény parasztokra.*

Refrain:

*Ej, huj, igyunk rája,
Ugyis elnyel a sír szája
Ott lesz fáradt testünk
Csendes tanyája.*

Egyébként pedig a füzet népies formában azt tartalmazta, hogy *jön a Halál és hadakozik a néppel*. A mese azután kitanítja a népet, hogy a védekezés legfőbb eszköze a: *karbol...*

*Melytől a Bacillus,
Legyen bár ökölnyi,
Azt mondják, hogy kámpec,
Meg muszáj dögölnyi!...*

A füzetke címlapján a *Halál*, gereblyéjén vitte a *Bacillust...* Szóval a benne elmesélt történet nagyon mulatságos volt és ami fődolog megtanította a népet a *karbollaival való védekezésre*. Az állam költségén kiadott füzet több mint ezer forintot jövedelmezett, ami akkor igen tekintélyes summa volt. Engem meg — fejezi be *Vikár Béla* visszaemlékezéseit — ennek a ponyvának a hatása alatt *Mikszáth Kálmán* arra kért, hogy az ő szerkesztésében annak idején megjelent *népies vállalatban*

mint munkatárs vegyek részt. Meg is tettem és sok mindent írtam a nép számára.

De említett koleraellenes füzetemet különösen a Felvidéken hivatalosan is terjesztették, tanítók, jegyzők és magánosok is, úgy, hogy bizony abban a *kolerás világban* hamarosan szétkapkodták. De eredménye is megmutatkozott, mert nem szólva *Fodor József* istenáldotta orvosi munkaságáról, a *járvány* aránylag elég hamar meg is szűnt.

Érdekes véletlen, hogy *Fodor József* szobra, történetesen éppen oda került a Sándor-térre, ahol később *Vikár Béla* jödeje lakott.

F. G.